

Népfőiskolai tanfolyam Szegeden

Nagy a kísértése minden diákéletnek — még a magasabb, egyetemi életnek is —, hogy önmagának él, önmaga számára gyűjt. Nem törődik, csak a saját előmenetelével. S sokszor, mikor másért tesz valamit, látszólag önzetlenül — azért teszi, hogy tanuljon, lásson, tapasztaljon, gazdagodjon, érjen. Nem baj ez! Így kell ennek lenni. De egyre világosabban kell látnunk feladatunkat, egyre jobban kell éreznünk küldetésünk komolyságát, szolgálatra való elhívásunkat. Nem élhetjük ma, amikor minden halasztás, minden mulasztás kétszeresen bűn. s „minden perc egy halál” lehet, csak önmagunk-

nak, még kevésbé élhetjük a régi idők gondtalan diákéveit, dolgozunk kell *másokért*. Nagy az a terület, ahol mi, egyetemi ifjúság szolgálhatunk és kell is szolgálunk. A egközelebbi nyilván a magyar ifjúság és ebben is a leginkább magára hagyatott paraszt és az iparos (iparimunkás)-kereskedő ifjúság osztálya.

Ebből a felelősségtudatból született meg egy *népfőiskolai tanfolyam* rendezésnek a gondolata. 1942 január hó első felében a Szegedi Egyetemi Ifjúság a Szeged város és Csongrád vármegye Népművelési Titkárságával, a Kalottal, a Kiével és a Fialtal Magyarország szegedi

csoportjával egyetértésben két hetes népfőiskolai tanfolyamot rendez Szeged és környéke ifjúsága — főleg paraszti ifjúsága — részére.

Haszontalan divat, — vagy a szükség parancsolja?

Az elmúlt év állandó jellegű, 5—2½ hónapos népfőiskolai mellett szerte az ország területén szép számban rendezett 2—3 hetes népfőiskolai tanfolyamokról sokat cikkeztek folyóirataink, lapjaink. A népfőiskolai gondolat „elsékélyesedésétől” óvták, a „parasztság utolsó megmozgósítása lehetőségének örökre lejárását” látták a népfő-

iskolai tanfolyamok mozgalmában; „veszélyeztetné a célt, ha ez a rendszer általánossá válnék.” „Mit lehet egy-két hét alatt végezni, amlyből két nap ismerkedésre és búcsúzásra megy el. ???” írták itt is, ott is.

A gondolat elsékélyesedésének a veszélye megvolt. Ezt elkerülendő, hogy „növés legyen, ne burjánzás, elmocsarasodás” jött össze a Népfőiskolai Ankét (1940 május 24-én, másodszer 1941 ápr. 20—21-én) és alakult meg az országos népfőiskolai munka irányítására — s itt gondoltak a tanfolyamokra is — a Népfőiskolai Tanács (1941 május 21-én ült össze először). Mindez szükséges volt. De ha mutatkoztak is itt-ott visszasságok, a *való helyzet nem ismerése* írathatta csak a rövidebb tanfolyamok haszontalanságáról írott sorokat. Nem a divatnak hódolva indultak meg a népfőiskolai tanfolyamok, nem a népfőiskolai láz kísérő jelenségei ezek, hanem a *szükség parancsolta* alkalom, nem egyszer — kezdeti nehézségek miatt — *kényszerű megoldások*.

A való helyzet

Ha a „tudományszomj” gyötörné népünket, valóban kevés szükség volna egy-két hetes tanfolyamok megrendezésére. De olyan ez a helyzet, ahogy azt komoly, parasztágunk kérdéseivel foglalkozó írók, értekezések látják: „...hogy valóságos tudományszomj vett erőt a lakosság széles rétegein, különösen a fiatalabb nemzedékek soriban...”, falusi népművelődési előadások „zsúfolt előadótermeiről” regélvén. — Aki járja a fiatalabb nemzedékek sorait, együtt él velük, táborokban, tanfolyamokon találkozik legjobbjaival, ismeri a lakosság széles rétegeinek életét és pl. résztvesz egy népfőiskolai taborzó, falut járó körúton, az „aranylag kultúraltabb Dunántúlon” — fájdalom — az ellenkezőjét látja; biztató, sokat sejtető fel lendülés után egyre erősödő *közönnyőség* jelei mutatkoznak ma, különösen a fiatalabb nemzedék sorában. Veres Péter a parasztság sorsán tűnődve azt a kényszerű megállapítást teszi (Ember és irás): „...a parasztságban a levegő poshadt, a tanulásban, a művelődésben nem hisz... Kénytelen belátni, hogy a „parasztság sajátosan rossz gazdasági és politikai helyzete” csak részben magyarázza ezt, „csak féligazság”. „...nem igaz, hogy csak pénze nincs a parasztságnak könyvre, érdeklődése sincs...” (Az ipari munkásságban aránylag több a „kultúr dinamika”, de a „belső szelekció” is). Közönnyőség let urrá a „nép széles rétegein”, hiányzik az ifjúság sorában az érdeklődés.

Szemek nyitogatása

Egy-egy népfőiskolai tanfolyam, természeténél fogva, nem ölelheti mindazokat a népi élet szükségleteihez alkalmazott „tantárgyakat”, melyek a népfőiskolai munkának teszik programját. Nem szánthat a mélyre, nem időzhet hosszabban egy-egy kérdéssnél. De nem is ez a célja! Csak egy-egy előadás, eszmecsere keretében érintheti az agrárpolitika (legújabb gazda-törvények), a közgazdaságtan, jogi ismeretek, a régi magyar irodalom, az új népi irodalom, a magyar múlt (a nép történetel), a néphagyományok, a magyar népdal, a társadalomismeret, a sajátos magyar sorskérdések, az egészséges magyar falu... kérdéseit, kevés régi magyar nótát lohat az ifjak szívébe, kevés népi játék játzásával szóragoztathat, tanulmányi kirándulás (a város nevezetességeinek, múzeum, gyártelepek megtekintése...), csak keveset rendezhet, alig tekint-

Illyés Gyula:

ARATÓNAP

(1932)

Halványul a reggeli csillag, elalszik és nyitja hatalmas tág pilláit a nap. Ébred a nyári világ. Kong a harang. Szép ez a nyári világ! Harmatos lombok alatt zörg a szekér, ugrálnak a fürgé lovak. Szerte a tájon a görbe kaszák szórják már eleven gyors pillantásaikat!

Fönt magasan, fönt magasan megáll a pacsirta, kiáltozgat mintha csak jelt adna a dologra.

Saroglyához kötve a ló, bólintgató fejfel falatozik, nézi hogyan dolgozik az ember.

Izzad helyette az ember, az életért harcol, tiszta fények röpdösnek szét a suhogó vasból.

Fönt a dombon föláll a nap, mint jó gazda, lassan lépdél, nézi hogyan állnak ott lent a dologban. Csillan a görbe kasza és csillan a sarló —
— Uj sorba legények, szől a rigó is már a bokorba!
— fütytyög a ravasz, röpdös, hajt a dologra —
— Dalra leányok, frissül a kéz is a daltól!

(Férfikar:) Homlokunkon a verejték fűz gyöngy-koszorút kardnál is nemesebb vassal az életért így vívjuk a legszebb háborút.

(Női-kar) Sorba sorba, mint megannyi testes gyereket úgy öleljük, ölelgetjük, gondozzuk a kövér kévét: a friss életet.

Dombról dombra a felhőkre lép a nap s az égen megpihen ragyogó arccal a tündöklő délben.

All, pihen, mert a magasból talán már meglátta indul már az ebédhozók gyerek-karavánja.

(Gyerek-kar:) Kis csuporban a leves másikban a tészta összecsesz, csókolódzik a kanál, a vella. Kotyog, susog az üveg nyakánál a jó bor, mérgekedik, szabadulni akar a dugótól. Ez utazik a kosárban az öreganyótól.

Mint az aranyló madarak ugrálnak a fények surrannak át közein a mozgó levélnek, táncolnak a törzsökös öreg tölgyfa alján, kergetőznek a vídám ebédelők karján, Mint álmok suhannak el az aluvók arcán...

Talpra emberek serényen, elég volt az álom! vihar készül, szélvész nyargal végig a határon! Zúg a szél, leng a vihar nagy felhő sörénye, villám villan: a vihar lobogó gyepelője! Összerakni ami még kötetlen: a rendet, azután a kepe alja védje bús fejünket.

Nézd, hogy zúg a vihar, hogy hajlik a cserfa! Hogy tépi a szél, hogy hordja a szél az útról a port! hogy bomlik az erdő! Hogy száll a viharban a gyöngye levél! Hogy vágat a romlás vad szekerén, hogy hatja dühös felhő-lovait! Hogy verdesi rájuk ostora messze csattanó csapásait!

S hogy menekül, lám hogy menekül már mint rabló, aki csak pár percre parancsol, hogy menti magát, zúlló seregét az újra kiálló láng-ostorú naptól.

Ó hála néked, jó anyánk, ki újra visszatérsz ki anyyi vész után megint felénk fordítod tiszta arcod, tiszta szemeid. Fölszántod bús könnyeinket mint harmatot mosolyogsz és gyermekeidet megvigasztalod. Köszönjük neked a reményt, a hitet, a nemes szöveget, mely szívedből száll, hogy mégis annyit vész után dolgozni érdemes.

Fáradtan jársz már az égen, lépdelsz lefelé, Fáradtan vágyódunk már mi is hazafelé.

Pislog az esteli csillag már odafönt hunyd be hatalmas szép pilláidat, nap, nyugszik rögtön a táj. Kong a harang. Harmatos lombok alatt zörg a szekér az úton, a lovak álmosan baktatnak; a görbe saroglyán gyermekek alszanak...